

Begravning

Dödsbudskapet. Till grannarna gick ju budskapet snabbt. De har ju alltid varit en sed, att när di vid en sjukdom märkte att slutet var nära, någon tillkallades. Dels för di tyckte de var mera lugnade, och så om de var ett stort lik behövdes hjälp att flytta det.

Då sprreds ju dödsbudskapet sen till omgivningen fort. När den särkades (själhärning) hade, och är även i nutid, brått att spräcka, försom de singer. Innan telefonen blev allmän, fick di, för långt tillba, gå till slakten och meddela. Sen de blev allmänt med cykel gick de fortare. Var de inte för långt, anhöllades en gem. tjäring, di räkna med den hade bäst bil, och var bäst lämpad, i munsigt hänsynsider.

Budskaps längre i väg fick di skriva. Kunde di inte själva skriva fick någon skrivhunnig anslutas. Det skedde ju i valda ordslag.

Det är nog lätt vid större sen di börja med flaggning. För var inte många som hade flagga. Det var i Herby en och annen som hade, sen blev de alltmer. Bland allmogen är här inte många som har flaggor.

Det är nog lika länge sen med annens i tidningen. Tills början var de endast di förrämre, sen blev de allmänt.

LWF 70.

ACC. NR M. 11083:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Da första dryckta bjudningskotten jag minns var när riksdagsmannen
begravas. De är 54 år sen. Men de blev inte allmänt för än några år sen.
Här de var olycksfall, eftersom man bråd dock, eftersjälvmord var de avärara att
få någon att meddela dödsfallat till anhöriga. Den fick ju vara särskilt rustad,
med god sinnesmässare och lugn. Ingen gick gärna till de.

Den döde. Sedan döden gjort sitt inräcke, slöts ögonen. De gjorde ju nänn
av de närvarande. Liket skulle ligga något innan de tog de upp, en timme
sen, skulle de trätta liket, de var ju ett gammal bruk som ej fick förberedes.

Ett, eller om de var ett stort lik, två kommissar, av di äldre skulle göra det.
De var nästan alltid m som alltid anlitades till trätting av lik.

Hela liket skulle trättas. Ett sepplock, eller en dörr, hadejs på stolar
eller bänkar. Där breddes något under, ett hakan, vid. Var de ett manslik
skulle de raka också. Sen di trättat och bokat liket, sträcktes de raka
händerna hades i hög. En gem sed var, med en psalmbok eller bibel på
bröstet. Den skulle ligga hela tiden liket var hemma. Var inte munnen
fullsluten knäts en bindel em, ner om hakan och upp, så härst att munnen blev
i hög. Sen lästes en bön, eller psalm samt Psalter var innan liket bars ut.
Da var ju di anhöriga samlade kring den döde, när di laste.

ACC. NR M. 11083:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Tvättvatten och handuker, och tröjorhasen togs i regel vara på. Alltid var där någon sjukdom som skulle höras. Eftersom utsdag var, skulle då tröja över med likvattnet. Rödden, och di sängkläder som den döde legat i togs allt ut. För de mästa var där en förfärlig lukt. Hälomen fick läggas på godeshögen att rustnas. De skulle endast vara till orinaläger, andra kreaturer var mycket känsliga för liklukten. Hur länge di än hade sängbytet utan gick ej lukten bort, utan i hättning. Jag har själv varit med vid dödsfall, och vet hur svart de är med liklukten. De får i fråga.

Liket fick bäras ut i något uthus, eller svall ställe till kisten kom.

Svepning. Di gamla talo ju om likklädsel för i tiden. Jag minns också sådan på 70-80 talet och innan. Många gamla hade sytt liksvepning. Di hade jordlagen jorasärk en hässa, näsluk. jorasärken drog di ju på liket när di hade tröjor. De var fint linne till hakan. De förekomm att manfolk skulle ha brudgamskjortan. Min far fick den, men hade sagt att ni skulle låta far få den på.

De var en soekerduksskjorta. De fall har ju förekommitt att lik kommit i histan fullt påkläddas. Jag var med en gång då ett lik kom i histan så.

En gammal gubbe blev överhörd av teget här. Han lades på magasinet, där var ingen som ville dra av kläderna. Di frätte av ansiktet, sen lades svepningen om.

Jag har hörat att gamla bruksade i bland, i stället för häätta med ett nitt
klädde knutet om huvudet, näbbaklud. Män hade ju i regel ingenting undan-
tag mycket gamla, då var de en mossas näbbhusar.

Så snart kistan kom lades liket i. I den gamla tiden, då di hade sydd
klädsel. På botten i kistan var hyvelspån, därpå breddes något tyg, gammalt
någon hyvelspån lades i ett nitt öringått. Så breddes jorahagened ut och liket
lades i. Lakanet lades väckert om, då var så långt så de räckte från halsen
ner än fötterna. Armarna och händerna var under lakanet. Ovanpå lakanet
klöddes med grönt, rankor av vintergröna, eller buskem, eller myrten.

I driften halsen och på bröstet lades små kvistar eller växter som di hade.

Erighet sätts mos i bland de gröna, bloddroppar di som hade.

Över ansiktet var en näsluk, avstekduk.

Men på di sist 60 åren har här varit köpta liksvepningar, de lägger
numera likhållande handtären om när han kommer med kistan.

Förut var ju inte vem som hälst befredigd om att kläda ett lik.

Där var mycket att väntaga med de lik man trivda på gick igenom.

Symilar sattes överallt i klädseln, brut och röddes i kistan.

Böckerna på berästed var för di skulle få ro i gravens

Under tiden den döde stod i lik begagnades olika metoder att bota sjukdom. Di gick ligande och fastande och lät den döde stryka över den onda. Med trästhåndduken om de mårda när di såg under den tiden den döde stod i lik, och sen gick och lade i graven. I många gravar kom flaskor med urin, de var di som växte om natten, som skulle bli botade. Barn som hade engelska sjukan tog di karing histan. Alt bestande, så om de var kvinnokön skulle di gå till manslik, och man skulle till kvinnolik. Många mödrar varna på att bestämdaste sina barn att se i graven efter henne, eller se under histan. Hon hade bestat dem för lyte, och de droddes komma igen om di såg i graven. Idrinnar som var havande, och dog innan barnet föddes, lades alltid en flaska med vatten i histan, en handduk, och tröja så hon skulle trösta barnet, samt ett linne till barnet. De var in säker tro att barnet föddes då tiden var. Här är även mödrar, som har förbjudit barnen gå till graven sen solen gått ned. En gam, ferkdro är också att di shall ej gräfa över en grav, di varas den döde. Så länge liket är hemma är det ju ingen som går igen. De börjar ju så snart di kommer i graven. Där som di förlita på gengång satte di stal i bröskeln, strödde krua kring huset. Många tog ringarna av, men många fick ringar och örhänge med.

ACC. NR. M. 11083:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Likhammare. Om liket skulle stå i ett rum, eller där som var finast, hängdes lakan för finastern. Om de var i ett rum, eller hus, så hängdes lakan gärna på väggen, åtminstone vid kistan. Annars klädes likrummen med grannis om vintern, och annat grönt om sommaren. De har alltid varit en sed, att varhöilst liket stått, di har klätt med vad som kunnat skaffats. På pallarna som kista stod på hängdes sitt. Under kistan på golvet breddes grannis. I bland fick di även sätta en hink satten. Till yngre lik ställdes gärna ett ältere med ljus. Annars ställdes ljusen på ett bord vid huvudet på kistan, eller ett ljus vid var sida av kistan, vid huvudet. Barnlik amyckades runnit mest med blommor, när sådana fanns. Om inte annat så uppleringades krukväster från grannar och amyckades med. Gosslik hade alltid myrtenkrans, in flicka myrtenkrona, di hade blommor i händerna, samt blommor över allt på sverningen. De har förekommit att flickor blivit klädda som brudar.

Numer a, di som har svart med utrymmer ställer kistan i bärhuset. Di som där på sjukhuset, står där. Men di som har liken hemma, är amyckningen av likrummet så fint som möjligt. Kistan skulle om möjligt placeras så, att huvudet var i väster. De var en gam. sed att grannarna skulle se liket. Särskilt när de var barn, eller en ung, gamla var ju inte mycket att se.

ACC. NR M. 11083:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Likhalka. Särskild röka var de ju inte, men de har ju varit en sed, att nägon närmstaende har varit i sorgshuset di nättor som liket varit hemma.

Särskilt om den varit ensam efter den döde, så händes de ju tungt.

När de äldre männingar läste di ju gärna. Där fick ju rankas man förtäring.

Jag vet särskilt tillfälle då dans fäckemot. Ett ställe här, var 20 års bel, med mycke ungdom, spel och dans. Den gamle som ägt gården hade legat längre, han dog på nallen, då dansen gick som värvte. När di upplyste om att han slutat upphörde di väl ett par minuter, sen dansa di till full dager.

Täista. För långt tillbaka var här inga färdigas kistor, utan di skulle beställas.

Di gamle har talat om här var en snickare, från snickaren som gjorde likkistor.

Så skulle di first till Hörby efter bröder, sen till snickaren. De blev enkla kistor.

Dille di ha fler i hring fick de häpes särskilt. Men så långt jag kan minnas

har här i Hörby varit kistor. Samtidigt med kisten, höjdes sverning, så gick

de bort med hemmagod klädsel. Den höjsta sverningen var med täcke

och lösa delar som är lätt att lägga om. Nu har alla lik blommor i händerna,

gamla har näsluk och så. Kistorna var avvarta, stierre och högare vid huvudet, smalare vid fötterna. Där var vita sfärner omkring. En bild på locket

samt fler i hring. Spetsen på täcket och öringatdet stakat ut om kistans

ACC. NR M. 11083:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Di första historna var inga grynor att bärä med. Då hade di likhandukar. Nu är ju historna mest bruna, di är lika höga och lika breda både vid huvud och fötter. Nu är historna klädda i mne i så di behöver ej nägot lakan under. Här har ju alltid varit stor skillnad i allt. Förmögna, bättre personer di hade ju historna snyckrade med vitt i åter utsträckning, och bredd krusat fler. Fattiga, som sochnen skulle bekosta, fick histor, som varken var vitt i sätjärner eller fler. Där var ej fråga om annat än regn om histan när di bar dem.

Jag har ju hört, att perr. har begärt få visa saker med sig. En hårare här i Flöby som dog blev i klädd hel jaktdräkt med störbar och gevär. Alla histor på kyrkogården brukar vara så att di har huvudet i väster, och foterna i öster. Men hans grus skulle vara så att den vände i sidor och norr.

Di gamla, dödgravarne tala om, att di ofta hittat flaskor med brännvin. Man har mycket di än tyckte om brännvin, våga di inte ändå dricka de.

Men de var som varit sammemedel och lagts i gravn.

Den gamla kyrkogården skall vara omgrävd tre gånger, så di har grävt upp en massa både ben, delas av histor. Di har kommit på graver som ej varit förmulgad.

Nu mera skruvar locken på historna. För i tiden, så di förmögna hade höga vita skruvar, men di fattige fick spika lockens. De skedde när di skulle till kyrkan

ACC. NR M.11083:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Likbär. Gammal, som är döda för länge sen, har talat om att di hade varit med om att bärta lik på bärstänger. Här har varit gamla kyrkstiger, som var uttagna av församlingen. Här var en som ledde från Benarp till kyrkan. Längre ut i bygden var kyrkstiger som ledde ut till landsvägen. Där ber di liken åt stigen till vägen. Nu är här ju fler bygdevägar, så di kan köra. De var två stänger, som fyra karlar ber på axlarna, kistan stod på den. De är nog många är sen något lik beras på stänger ända fram till kyrkan. Jag minns när här bärts lik till kyrkan. De var di som hade nära dist. Men de bärts med likhanddukar. I äldre tid var de vita, av linne med knutten frans vid änderna. Di fick ju vara starka. Di bades under kistan, så var di så långa så di räckte upp om halsen och ner på bröstet på bärarna. Där de stort lik var di sene bärare annars fyra. De var ju endast färmögna som ägde sådana, så di fick ju gå i häne. Men efter hands di i Hörby sådana, som gick i häne. När di hänt kistan fick di dem i häne. Di var svarta. Där kunde ju även festliga få lana dem. På di sista åren förekommer inte sådana, där är grepa som di bär med, riktiga handtag.

ACC. N:o M. 11083:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Likhagen. Härta liken i vagn är ju urgammat, sedd. Ingen gäst minns annat.
 De som bedde i utkanten av seckanen kunde inte bäre så långt.

Dad jag kan minnas var de vanliga lastvagnar, fjädervagn. Men innan di
 vagnarna kom i bruk, var de lastvagnar i vagnarna bades granskogarna.

De är säkert fätt vid 60 år sen likvagnen kom i bruk. Jag minns när di tala
 om att likhishandlaren i Flörby hade köpt likvagn. Den byggdes ut.

De var ju inte utan di allra förmämste som hade den. I Flörby var de mera allmänt
 Men i seckarnas utemiljö var de en stor förmäktigt när likvagnen kom.

Förnegrna bönder som skulle ha likvagnen hämta den med egna hästar. Annars
 var där äkare i Flörby som likhishandlare hade särskilt till hands. De blev ju
 dyrapreis nära äkare kördet. De skulle ju hållt vara särskilda hästar att gå för lika.

Som börja di ju något mer allmänt bland allmogen att ha likvagn, vid sekelskifte
 De skulle hållit vara två lika hästar, väl pussade som gick, de hade alltid äkaren.

Här i Skavböle var en som hade två vita hästen, di gick för likvagnen ofta.

Di kunde få fäcke med likvagnen om di ville bekosta de, även præstvaror.

De är kanske något mer än 30 år sen likhishandlare kom i bruk. De finns här
 ju i Flörby. Nu är de mer sällsynt likvagnen kommer.

ACC. N.R. M.11083:11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Mifärdstal. De är en sed som håller i sig ännu, att minstone när du har biken hem
 kommer du från sjukhuset till kyrkan, vet jag ej hur de beteckas.
 De sker alltid innan du bär ut priståten. Då samlas folket, att minstone de närmaste
 då är gusen tända, men han läser för liket. Här har alltid lärares, som även är
 klockare gjort det, men längre ut i socknen, där har andra vem som hållt läsning.
 Du har alltid vald nån särskilt, mera alvarlig person. De var alltid en psalm, bön,
 och Fader vår. De har också förekommit di sjungit en psalm, om de varit någon
 som läst, han kunnat stämt upp. Numera är det så, att han som följer likbitten
 sköter om läsningen. Han gör även tal om di mitt. Han har köpta tal som har
 utväljts efter som de passar. De har förekommit att pristen gjort ett tal eller
 bön. Om di hämtat pristen, de har varit en söcken dag, och di ej åls hämtat
 honom. De har han förrasat de, och följt med liktaget, övern de, att di haft liket
 ute, di gjort lössah, av grans, eller om sommaren med björkar, galvyan belagd med
 granskis. Blommor, och ljus, kransarna i kring. Då har folket sättt i kring under
 läsningen. Då var ju kistan helt fastslurad. En gans, sed skall ha varit att
 du skulle ha beckat av under läsningen. Var där stark liklukt var de illa.
 Så de blev beaktade. Många lik fick stå ute i lössah, di kunde inte vara
 inne för liklukten. Var de illa fick di begravas, så snart där blev grävt.

ACC. N.R M.1.1083:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Utfärd. De var ju bärarna som tog ut kistan. Fästerna skulle ju komma före, liket skulle inte komma baktänges ut. Så släcktes ljusen.

Begravningsprocession. Om de var här i byn, så di gick, så gick två före likvagnen sorgestavar, är lika gam. som likvagn. De är nog omkr 40 år sen här blev sådana vid kyrk

Så kom ju liket, om de nu var så länge sen, så di hade fjädersagan, eller sen likvagn. För i tiden var de ju alltid så att kransarna låg på kistan. Den krans från di närmast låg på huvudet. Di fästes på med spik. Två kranser bandts i hörn, och hängdes över. Så placeras di efter rang och släktakrap. Den rimplaste kom ju vid fästerna.

Men när di bar blev den ju före. Där där fler än som fick plats på kistan. Ställdes di i kring. Där kunde ju placeras 8 på kistan. För i tiden var där aldrig så många som nu. På di fettiges var i bland en, eller två, i bland ingen. Efter kistan gick di närmast anhöriga. Män, och kvinnor gick också, var för sig. Di anhöriga fick ju gå både dera männen. Sen gick di två och två sätt ordnade, allt efter rang och förmäntet. Di sompsonade till sist. Om där var barn, så var de ju mest släkt, di skulle gå närmast efter kistan.

De har förekommit, särskilt förmämre liktag, att di som skulle bär, gick vid sidorna om likvagnen till kyrkan. Idem di i skyddsar, ikke bärerne i kärshövd vagn. Då var de särskilang. Numera är de sälbynt med hästskydds

De var en gam. sed att di skulle köra i skrids i ett liktag, åtminstone när di malkades brynn

ACC. NR M. 11083:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När liktaget kom på ett visat avstånd skulle ringningens börja. Här är de ett visat
avstånd. De har hänt att di fått samma och invänta ringningen. Nu åker de rätt ofta
här är ofta begravningser efter guds tjänsten. Så kan di inte börja ringningen förr än mäs-
sen är över. Då får liktaget hålla och vänta. I äldre tider skulle di från sorghuset skie-
ka till ringare till kyrkan. De var främst grannarna som fick gå. De blev i bland
bedrägligt med ringningen. Di var ju evana. Di fick även skicka in vid själaringningen.
Det är ju mycke möjligt att i forntiden då de bar liken åt hyckstigen att di vid
di här aust ut på stenar. Jag har alltid kommit åt di stigarna men där skall vara något att
ankomst till kyrkem. Då sättes kistan på pallar. Präst och klockare gick före till
graven. Klockaren sjöng, han skulle sjunga in liket. Di går före nu också, om något lik
förfästes ute, men di sjunger inte, för en kistan sätts ner. De är över 30 år sedan de bliv-
borttagit med sjungande. De var i regel den psalmen, jag gär mat diden var jag gär.
Därken präst eller klockare skulle ha osöra, om de var om sändagen, men di som var
söder di kunde, gav dem. Präster och klockare har ju alltid gått emot.

Sakspillinge, fick ju inte begravas var som hänt på kyrkogården. De skulle vara i
en gång, där som folk gick. Di fick inte komma in om den vanlige grinden. Di skulle inte
ringas. Di passa på om de bar sig när de helgmärsingde, eller om ett annat lik kom.

Jag troz mig di fick gå bak om kyrkan, komma i bland di andra fick di ju inte

ACC. N:o M. 11083:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Jordfästning. I äldre tid skeelde jordfästningen alltid helgdag. Då var alltid innan högmässan, så begravningsfolket var sedan med på missan.

De har blivit på senare tid, att alla lik jordfästes i kyrkan, med undantag om någon begärde ska vara utan. För var de ju endast di förmämre som kom i kyrkan. Då pryddes kyrkan med grönt och blommor.

Likpredikan ret jag ej att här varit, men när de varit någen särskilt person har han kunnat framhälle den i prediken. Griffelat inom mullnökestringen de har ju, och förekommer ofta. Men de, som allt annat är de olika efter rang och värdighet. De båda har varit, och är ännu. En del blir där ju ungut och talar i all sändligkeit, och berömt den döde, hur han är varit. Men så fastiga där blir intet än vad som är trunget att göra. Jag har knappat de präster, som andra i de hänsiende. De har blivit på de sist 20 åren en höriga och vänner hållit tal i kyrkan, eller vid graven. Där sjunger även en psalm, eller vers, i enklare fall.

De är nog lika länge, eller någon längre sen di brukar med blommor och hastig i graven. Till en början var de mest barn som hade, men sen övergick de till större och så.

De sörjande, och hela likföljet satt ju i di främsta lämarna under jordfästningen. Men under guds tjänsten, då di var med om den satt di i övriga stolar.

I gamla tiden var här stoldeleining efter nummer i seckens böckerna.

ACC. N.R M. 11083:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Själaringsning. Här brukar själaringsningen vara mellan 9-10. Dödsfallet anmildes genast till vaktmästaren, åtminstone innan 9, om än döden skett dagen innan. Di som är lycköna här genast om de är ett stort lik. Då börjar de med stora klockor vid barn den lilla. De är en riss tid di skall ringa, något längre för stort lik än barnlik. De har alltid gjorts skillnad för rika och fattiga. De är ju singaren som gör de. De utt hör man alltid, de va näck en fasti får han få enda mår en näcktag. Vid längre ringning, de mätte va en förmäm man han rengör så hänga. För längre tid tillbaka skulle di ejtva skicka en singare fram, men på senare tid ställer vaktmästaren ejtva om de. De hördes genast om de var ovana som singder. De höres genast om de är di vanda singarna. En gam. fram sed var, när folk hörde klockorna, di som var ute, blysta huvudet, och knäppte händerne. Di gamla lyssna noga på klockorna. Vid en särskilt lång sades klockorna gau så liglitt, di väntar fler lik. De samma om ett lik fick sta över sönдан här blysta knäst fler lik, för detta får sta sönдан över. Många gamla, framma läste en bön när di hörde klockorna, särskilt om de var män nära ständen om de singde för De orden, i Jesu namn, utta ofta även vid helgmålsringning.

ACC. N:o M. 11083:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Någon gravläppningsringning vet jag ej förekommit. Ej heller baksägelse ringning. Jag har hört i radio, i städerna singen de efter baksägelsen. Då har de väl inte ej ringt förrut. Någon särskilt begravningsringning är de ej. De ringer ju när du kommer och så mén liket läres ut till de blir satt ner.

Om liket efter de lagts i kistan bibehöll sig, och även var inte astyvad, vänta de enst närm efter sig.

Mär di härde hem var de ju inde så noga om di var i foljen. De blev bå si och så.

Begravningskalas. I gamla tiden för omkr. 1900, och innan var de ju vanligt med stora begravningar. Blundade förmögna, andra fick ju göra de mindre.

Tonan di tog till kyrkan gjöds hafte med många kakor. Mär di kom från kyrkan särskilt om di varit med på guds tjänsten skulle di ha hafte, gök, många kakor.

Sen skulle di ha mat. Om de var förmäna begravningar varo mätidens i flera timme.

Efter mätiden skulle förringarna fram. Så till sist hafte, med konjak.

Fattiga fick de gå med hafte innan di tog i väg, om di hade något att bjuda efter var de bra, annars fick de vara. Di som fattigvården skulle behörda begravning var de endast hafte på di som var med, och de var inte många. Endast fattigvården. Numera är de något bättre när fattigvården ställer om dem.

Di bjudest så där blir en ordentlig likskara, sen bjudest di hafte.

En begravning på 1880 talet och innan. När de var nån välsituerad som begravs
 blev de ju en stor begravning. Svallen innan begravningsdagen kom förmingarna.
 Sädra tid, på 60, 70 talet var de risgrynsgröt, sen blev de kakor. Var det förra höstet var
 de spettkaka, annars småkaka, musstöt, mandelkransar, ett slaga seckersprögn som
 häntes. Även vetebrans, senare seckerkaka, och tårter. När folket kom fick de kaff
 med gök och kakor. Då fick de se liket di som ville. De förekom även att di innan tog i
 väg att di fick vin och ett begravningskonfekt. Karamell med svart och rött krusat gräppor.
 Männens skulle ha bäcken, så skickades ringasne i förläng. När di så kom igen drojde
 de innan di blev sambade, om di var under guds tjänsten. De var en sed att mannen i
 likskaran skulle hälja graven under missan. Här shall fimas innan bräskyfflar som
 blev satta i högen till rems. Men på di äldre 60 åren har de blivit ändring med höjningen.
 Di fick haffa igen efter som di kom hem. Sen måltiden med kött, fisk, köppa. Öl och
 brövin. Efterat antingen töddy eller gökar. Till sist haffa. Förmingarna tog s fram efter
 rång och värdighet. De förekom även körspel. Alltig i huset var ju präglat av sorg
 och överallt, eftersom här blev gräppor i svart togs dei. Sen ledes de ofta till i flera där.
 Den andra dagen var di som passat upp under begravningen, och som ej varit första dagen
 ihu man, och andra gamla fredje dagen. Den kunde där komma fastiga som kom
 abjudna om di fick en bit. De kunde även vara gamla ute i bygden di skickat mat till.

ACC. N:R M. 11083:18.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nu mera går det enklare till. Folket bjudes att möta vid kyrkan, sen efter jordfödning m, som måst är en söcken dag, här di till Hörby där hafte är beställd.

De kan vara nån som bjuder middag, men de blir mera enkelt. De är i Hörby på messerveringen. Di har inget besök humma med något.

Ikyrkoförrådarnas avlönning. Han hadde för i tiden betalt för varje grav som han grävde. De var fastställd fasa, men fick han mer tog han de ju. Han var alltid med vid begravningsgiften. De var lika för var ringning. Skulle han kläda grav eller kulle verde vika, samt gjöls skaffa grone, de kunde han taga vad han ville för.

Hjälpa hemma, som hokeskha, ellers annat, som abikutten, eller om di sände min hjälpa till kyrkan fick di ejöls ersätta. En gam sed som är helt borttagd, för skulle di vid alla kyrkliga förrättningar giva till kyrkan ock di fattige.

Mär prästen gjorde tackrägelse så han vad där var givit.

Här har niast inte bjudidi på fattiga vid något tillfälle, men i Hörby och annars också har di fraktrats di fattige på ålderdomshemmen.

Här var ju di som gav bra vid dylika tillfälle till kyrkan och di fattige.

Men de var endast för att de blev sagt på predikstolen, för di hadde aldrig hyxt någon hänska för någon fattig. Eller frågat efter kyrkan heller.

De är många är sen de gick bort med de girandet.

ACC. N.R M. 11083:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kyrkogård. Idag dena kyrkogården kring kyrkan är endast mur. Men den andra som antekdes är förrum om mur, även hagturnshäck. På den äldsta kyrkogården är kastanj, annars almar. Den allra nyaste är flera sorters dröd och buskar.

Där är ju grindar vid svaras ingången, där kommer likföljen.

Gravplatser För var de ju inte med köpta gravplatser. När liken var gamla grävdes samma grav. I Fulltofta, Hörby och Lyby finns s.k. herrskapsgravar.

Ett väst område i Fulltofta för ågarna till gården. I Lyby för Setharna.

Till norr om kyrkan var ju för fattiga, och små folk. Di kallades fattigkvarter.

För omkr. 50 år sen börja allmogen taga ut gravplatser. När här antekdes ny börja di soga familjegravar. Om di än skulle ligga på de s.k. samfällte tog di plats under närl den ene dog även till den andra. Sen börja di köpa gravplatser soeknen behövde pengar. Barn kommer ju i rad med andra lik som ligger på de allmänna.

Dödfödda barn begravdes vid sidan om andra lik, om de bar sig så. Annars fick di begravas på de allmänna i rad med andra. I barnsäng döda kvinnor begravs som andra lik. Om barnet var född och dog med, fick di de med sig i kistan.

Grav. Kyrkobokhållaren har alltid grävt. När de var tjäle fick di hugga med sibhäckar och stäng. Funna ben hestades i graven när di höjde, eller grävdes ner vid sidan. Gravarne har alltid varit i öster och väster. De är många är en di böja blöde gräver.

ACC. N:o M 1 1083:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Gravvärder. Här finns gamla gravvärder i grästen, och järnkors. Svart och vit granit har varit så långt jag minns. I Hörby finns gamla värder i stor utsträckning. Där finns även med den dödes bild. Inskrifter är både bibliiska och psalmverser.

Nu mera snygga ju många graver på de gamla kyrkogårdarna, och bespis med gräs. Där står gamla värder. Di som är sönderfallna läggs på murens Värdade, gravar snygga.

Gravmyckning. Här finns ännu gravkullar, men för de mäster är där slätt, med buskebun. På de gamla kullarna var alltid vintergröna, eller murgröna. På uttagna platser planterades många blommor, eller sattes i vatten. På di sista, så även har de blivit allt mer och mer med smyckning. Personer sätter di ju så de liknar mer kyrkogårdsvärder än gravplatser.

Till mors dag och gravmyckningsdagen är de väst. De är blommor av alla sortar. De är många är sen di börja med att sätta in pångar till kyrkerödet.

Pärlekransar har här inte funnits på 20 år. Jag vet inte om här finns metallkransar.

Den gamla vaktmästaren bar in pärlekranserna i vapenhuset om vinterns

Julgranar sättes för på gravplatserna, men inte med ljus i.

Här finns en urna, den är i en familjegrav. Men i Hörby är urnlund, där är fler urner på kyrkogården. Urnlunden är inte invigd ännu.

För svarsministerns urna är i Hörby, gross handlare Lindkvist. En fru Olosson, dotter.

I Fulltofta var neg Trolles urna den förstes.

ACC. N:o M. 11083:21.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Folktron om kyrkogården. De var en gam. folktron, att de var farligt att röra något på kyrkogården. Taga blommor, eller jord från kyrkogården var farligt. Den döde kom för att fodrade igen. Ett gamm. väsen som tröddes upphållen sig där, kallades kyrkogrims. Andra begravningsplatser. I Benarp, skall den pesten härja vara många lik begravda de samma i Hörby vid Storgatan där är ju byggt, de skall vara begravningsplats. Så har vi galjabacken här. Den sista som begravts där skall vara örredergs färingen. Nu är här bärhus, men i Hörby är kapell. Många lik har jo döpts där.

Majning. De är en gam. sed att där liktåg skulle komma strödde ensis illa grans. Dikt grindstolpar kallas väckra ener. Även blommor ströddes, de var mest till syno. De var en hedersberisning, de var di som ledde i husen där liktåget kom, som riss. Minnestavlor finns inte i denne kyrkan, men i Hörby finns i sakristian.

De är över präster, och andra högt uppsatta i kyrkan. För hade krisinerna vita förkläder. De är bortlagt för 60 år sen. Sen kom sorgkläderna. Eftersom de blev i bruk med hatt, blev de sorghatt med flor. Di äldre hade sorgkläderna införde hattmedisterna slöja. Först di finare, sen kom allmogen efter.

Sorgland om armen är numera borttagt. Män bär ett litet land i reckuppslagnets. Efter make, och föräldrar, bär sorg ett års, anhöriga eller syderns kortare. Den närmaste tiden inräknas sig umgängest, och byudningar.